

El Museu d'Art Modern de Barcelona conserva un conjunt de dibuixos d'Antoni Viladomat. Alguns podrien ésser esbossos de les teles de la capella dels Dolors de Santa Maria. En l'article que segueix, Carme Miquel i Catà els estudia i valora.

MÉS SOBRE VILADOMAT

Es critica la forma de ressaltar la figura d'Antoni Viladomat per sobre els altres artistes-pintors del Divuit. Alguna cosa de cert hi ha en aquesta crítica, ja que desconeixem el nom i la vida artística de bona part dels mestres que contribuïren, en una època difícil, tot sigui dit, a seguir en la línia de l'art. Però no se li pot negar al mestre Viladomat ésser l'iniciador d'una generació de mestres que tot just avui anem descobrint. *Y es que es pot assegurar que tota la joventut de l'època, fos quin fos el camí de l'art que volgués emprendre, pintura, estatuària, exornació arquitectònica o indústries decoratives, havia passat per mans del mestre.*(1) Raimon Casellas, gran coneixedor de la trajectòria artística de Viladomat, així ho explicava.

D'altra banda, a començament de segle, Romà Jori repassant el segle XVIII deia *l'art d'un poble és ço que sempre ha mantingut el sentit d'eternitat de les coses que foren. L'art conserva el passat, mentre la ciència, s'encarrega de conduir-nos a l'avenir. Quan un poble mor, per l'art resucita.* (2). L'època viscuda per en Viladomat fou dura, tant en el terreny polític com en l'artístic. Recordem les restriccions que el Col·legi de Pintors barcelonins imposà, tot impedingut tenir deixebles i aprenents, i de treballar lliurement per al públic.

D'aquesta manera ha estat difícil catalogar i donar a conèixer les obres i els noms d'aquests deixebles, ja que les restriccions feien amagar possibles dades. I si afegim la crema de convents i esglésies del 1835, podem entendre encara més aquest buit.

Sembla que existeix darrerament la voluntat d'estudiar aquest període tan oblidat. Aquella fallera per descobrir el món romànic i gòtic va desapareixent, i els segles més propers al nostre

despertren la curiositat dels investigadors. S'ha de cercar i la recerca genera una cadena de troballes.

Aquest és el cas de la gènesi d'aquest article. Tot estudiant la vida de dos dels deixebles d'Antoni Viladomat, els germans Francesc i Manuel Tramulles, apareixeren dos dibuixos preparatoris. Sabíem que existien dibuixos relatius a les pintures de la capella dels Dolors de Santa Maria, però el cert és que no en teníem notícia acurada. El fons del Departament de Dibuixos del Museu d'Art Modern de Barcelona guarda una col·lecció bastant completa de dibuixos de l'època en què Viladomat exercí el seu art i el seu magisteri. La veritat, però, és que, encara que sembli increïble, aquests dos dibuixos estaven atribuïts a dos mestres diferents.

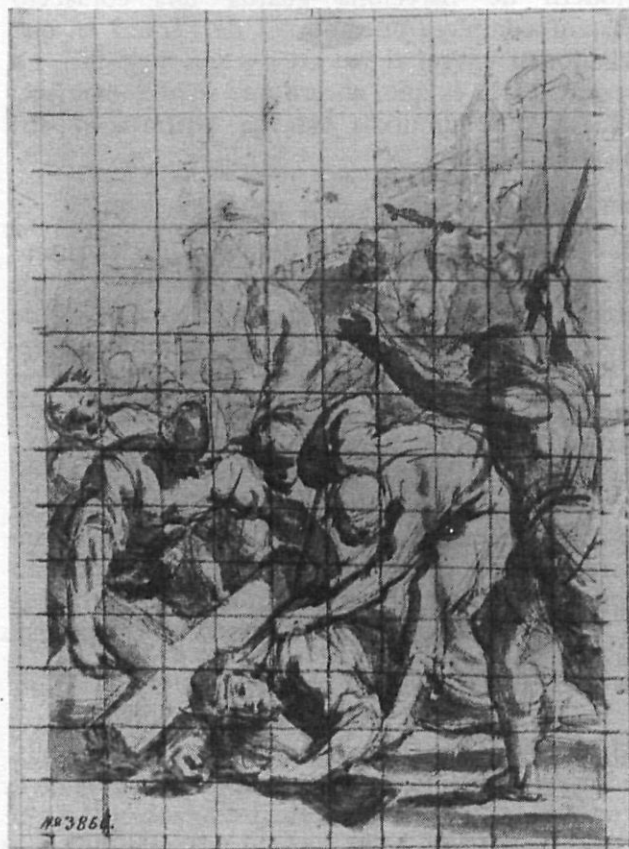
El dibuix preparatori de la primera caiguda de Jesús (tercera estació del Via Crucis) (núm. 3869) era atribuït a Francesc Tramulles, deixeble com hem dit de Viladomat, i bon coneixedor de la seva obra. Per altra part el segon dibuix, representant la tercera caiguda de Jesús (novena estació del Via Crucis) (núm. 3866), sí que estava atribuït a Viladomat.

La qualitat del paper, el sistema de quadriculat, les dimensions, el traç, i per descomptat el seu parentiu amb els olis de la capella dels Dolors, fan pensar que els esbossos foren dibuixats per la mà d'Antoni Viladomat, quan a aquest se li encarregà la seva decoració.

Casellas ja va donar a conèixer dos dibuixos el 1907 que tenen àmplia relació amb la capella. L'un és una Mater Dolorosa, esbós al carbó de la testa de la Pietat de la tela que representa el sisè dolor de la Verge i que tanca el cambril, i l'altre és el batejat amb el nom de "Testa de pastor adorant", i que sembla ésser un carbó complementari

Esbós d'un dels quadres del Conjunt dels Dolors.
Tercera estació del Via Crucis.
Antoni Viladomat (atribuït a Francesc Tramulles)
Museu d'Art Modern de Barcelona

Esbós d'un dels quadres dels Conjunt dels Dolors.
Novena estació del Via Crucis.
Antoni Viladomat.
Museu d'Art Modern de Barcelona

al dibuix de la primera caiguda de Jesús. Es tracta del cap del personatge que estira la corda lligada a l'espatlla de Jesús caigut. Ambdós dibuixos foren publicats en un estudi de l'"Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans" tot il·lustrant un acurat article de Raimon Casellas (3).

Tornant als dibuixos presentats, ens podem preguntar com és que encara existeix aquest dubte d'atribució. Doncs bé, hem de pensar que aquests dibuixos des que el mestre els va dibuixar varen passar per moltes mans. D'aquesta mateixa manera, sols tenim notícia de dos preparatoris del total de sis olis rectangulars que omplen les parets laterals de la capella dels Dolors.

Jordi Castellanos, biògraf de Raimon Casellas (i aquest biògraf de Viladomat) ens diu que aquest, el 1891, comprà un àlbum de dibuixos de Viladomat, per a la seva col·lecció iniciada molts anys abans, alhora que sabia, per Lluís Rigalt, que els dibuixos de Viladomat s'havien dividit entre el seu fill Josep (1727-1786) i Manuel Tramulles (1715-1791) i que Pere-Pau Muntanya els havia reunit en una sola col·lecció que pensava destinar a les classes de Llotja. En morir aquest, la col·lecció va tornar-se a dispersar i bona part dels dibuixos varen anar a parar a mans d'un col·leccionista, el metge Joan-Ramon Campaner, el qual va enquadernar-los en un àlbum, que Casellas va comprar als senyors Valls, hereus del metge. Els altres dibuixos anaren a mans de Pau Rigalt i foren també comprats per Casellas a Agustí Rigalt, el darrer representant de la família d'artistes. Llevat de dos exemplars que eren en poder de la família Martí Cardenäs, Casellas creia *tenir aplegats tots els dibuixos, coneguts, de l'insigne pintor barceloní, ja que havia assolit de comprar les altres peces disperses* (4).

La sèrie de dibuixos de Viladomat constituïa una petita part de les 4.166 peces del gènere que Casellas aconseguí d'aplegar al llarg de la seva vida. Quan morí, la seva col·lecció va ésser adquirida per la llavors Junta de Museus. L'entrada en massa de material i potser la manca d'interès per part dels estudiosos han fet que, encara avui, ens trobem amb sorprenents descobriments.

Carme Miquel i Catà

NOTES

- 1.- CASELLAS, Raimon. *Orígens del Renaixement barceloní*. "Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans". Barcelona, 1907. Pàg. 46.
- 2.- JORI, Romà. *El segle XVIII català*. "Vell i Nou". Barcelona, 1915.
- 3.- Ref. Cit. (1).
- 4.- CASTELLANOS, Jordi. *Raimon Casellas i el Modernisme*. Barcelona: Curial, 1983. Pàg. 163.